

Xalçalarımız poeziya işığında

Ötən əsrin 90-cı illərindən bədii yaradıcılığa başlayan şair Abbas Əmbala (Bəxtiyarov Abbas Şəhriyar oğlu) 1950-ci ildə Şəki şəhərində anadan olub. N. Gəncəvi adına 7 saylı orta məktəbi bitirib. Bir müddət İpək kombinatında çalışıb. Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyasında təhsil alıb. İxtisasca mühəndis-elektrik olsa da, maraq dairəsi çox genişdir: idmanla, ədəbi yaradıcılıqla, folklor nümunələrinin araşdırılması ilə məşğuldur. 2000-ci ildən Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Şəki Regional Bölməsi ilə əməkdaşlıq edir. 2005-ci ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü olan şairin dəst-xətti fərqlidir. "Həsətim" (Bakı, 2000) və "Üzünü sıxma köksümə" (Bakı, 2005) adlı iki şeir kitabının müəllifi olan Abbas Əmbala son dövr yaradıcılığında el sənətkarlığının tərənnümünə geniş yer ayırıb. Şair el sənətini, unudulmaqda olan xalq yaradıcılığı sahələrini gündəmə gətirir. Sözsüz ki, bu bayatılarda milli sərvətimiz olan xalçaçılıq da layiqincə təsvir olunub.

Azərbaycan xalqları

Xalça məktəbləri

Qarabağ, Quba, Bakı,
Təbriz, Naxçıvan tək.
Qədim məktəbdir Gəncə,
Qazax, Şirvanla, Şəki.

Quba-Şirvan

"Quba xalısı", "Şirvan",
"Qonaqkənd" ilə "Şilyan".
Quba-Şirvan növüdür,
"Bico", "Qəşad", "Ərciman".

Quba

"Xan"la "Alçagül-çiçi",
"Köhnə Quba", "Bilici"
Quba xalçalarıdır;
"Alpan", "Xırdagül-çiçi".

Şirvan

"Qobustan"la "Çuxanlı",
"Şirəlibəy", "Cəmçəmli",
Şirvan xalçalarıdır,
"Şamaxı", "Pirhəsənli".

Şəki

Sənət göz baxa-baxa,
İşləməz, çıxar yoxa.
Şəki xalçalarıdır
Qədimi "Şəki" və "Nuxa"

Bakı

"Fındıqan"la Novxanı,
"Qala", "Bakı"dan hamı?
Bakı qrupundandır
"Fatmayı", "Suraxanı".

Gəncə-Qazax

"Samux" ilə "Borçalı",
"Qaraqoyunlu", "Şadlı"
Gəncə-Qazax növüdür,
"Qaçğan"la "Faxralı".

Gəncə

Sizə arz edim öncə,
Həndəsi olur Gəncə.
İlməsi də hündürdür,
Möhkəmdir "Qədim Gəncə".

Qazax

"Qazax" ilə "Qaymaqlı",
"Dağ Kəsəməni", "Salahlı",
Qazax xalçalarıdır,
"Dəmirçilər"lə, "Şıxlı".

Borçalı

Sənətdə çəkir nazı
Xalçanın sehrbəzi.
Borçalı xalçasıdır
"Qaraçöp", "Qarayazı".

Qarabağ

"Ləmpə", "Muncuq"la "Aran",
"Məlibəyli"ylə "Muğan".
Qarabağ qrupudur
"Bərdə", "Xanlıq", "Lənbəran".

Şuşa

Şöhrətin bilir ellər,
"Bulud", "Saxsıdağıllər".
Şuşa xalçalarıdır
"Zərməxmər", "Bağdağıllər".

Bərdə

Xalça toxunub bunca,
Tərfi dağdan uca;
Bərdə xalçalarıdır
"Şabalıd buta", "Qoca".

"Açma-yumma", "Dəryanur",
"Buyunuz", "Bəliq" saçır nur.
Bərdədə "Xan qərənd"lə
Xalçaçı edir qürur.

Ağcabədi

"Qarabağ"la "Xantirma",
Toxu qulları ilmə.
Baxın Ağcabədidə,
Xalça, palaz, kilimə.

Təbriz xalçaları

"Xəyyam", "Fərhad və Şirin",
Al-əlvən, məzmün dərin.
Təbriz xalçalarının,
Füsunkar hüsnün görün.

"Ərdəbil", "Şahabbasi",
"Şeyx Səfi" xalçası.
Ərdəbil qrupudur,
Yaşadaq bu mirası.

İrəvan qrupu

Kotanlı, Vedibasər,
Qəmərlı, Gərnibasər.
Əslı xalça toxuyar,
Xan, bəy evındən asar.

Al-əlvən çeşid seçər,
İlmə-ilməyə keçər.
Xalça sehirbazıdır,
Göycəylə Basarkeçər.

Azərbaycanın xovsuz xalçaları

"Palaz"la "şəddə", "cecim",
"Zili"yə bax et, seçim.
Bunlar xovsuz xalçadır:
"Sumax", "vərni"lə "kilim".

Xovsuz xalça məmulatı

Min illər sənət yolu
Keçibdir insan oğlu.
Xalça kimi toxuyub
"Xurcun", "məfrəş"i, "çul"u.

Xalça sənətində naxış yaddaşı

Türkün dili, kökü bir,
Damğa, onqonudur sirr;
Daş, qayada, sənətdə
Edib min illər təsvir.

Xoş olur sənə baxan,
"Ağ", "qırmızı saxsağan".
Hamısı simvoldur,
"Xoruz", "zəncir"lə "Muğan".

"Bilərzik", "sərmə" inanc,
Sehirini bir-bir aç.
İlan kultudur bunlar:
"Genzolaq"la "ilanqaç".

"Şaman gözü", "ıldırım",
"Göydə yanan" od qorum.
Türk-öğüz damğasıdır
"Çəpər", "ocaq"la "qırırım".

Totemlər

Şir, pələng, buğa, qartal,
Əjdaha, qurd, at, maral
Türkün totemləridir,
Sənətdə işlət, zövq al.

Boyaq bitkiləri

Nar qabığıyla yovşan,
Soğan qabığı, biyan;
Boyaq bitkiləridir
Qoz qabığı, zəfəran.

Zəylə, duz

Qazanı yan-yana düz,
Sapı qaynat, suyun süz.
Rəngi möhkəmləndirir,
Boyaqda zəylə, duz.

Həsirci

Tamamla kəmi-kəsiri,
Toxu gözəl həsiri.
Görənlər heyran qalar,
Olar sənət əsiri.